

Соціальне страхування та особливості його фінансового забезпечення в Україні

Кундицький О.О.

доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту
Львівського національного університету імені Івана Франка

У статті здійснено аналіз діяльності фондів соціального страхування, який дав змогу виокремити низку недоліків чинної системи соціального страхування. Зроблено висновок, що кожний із чотирьох фондів у переліку напрямів використання коштів має такі, що частково чи повністю не відповідають критеріям страхових виплат: адресності та факту втрати доходу.

Ключові слова: страхування, соціальне страхування, страховий випадок, грошові фонди, джерела формування.

Кундицкий А.А. СОЦИАЛЬНОЕ СТРАХОВАНИЕ И ОСОБЕННОСТИ ЕГО ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В УКРАИНЕ

В статье осуществлен анализ деятельности фондов социального страхования, который позволил выделить ряд недостатков действующей системы социального страхования. Сделан вывод о том, что каждый из четырех фондов в перечне направлений использования средств имеет такие, которые частично или полностью не соответствуют критериям страховых выплат: адресности и факта потери дохода.

Ключевые слова: страхование, социальное страхование, страховой случай, денежные фонды, источники формирования.

Kundytskyy O.O. SOCIAL INSURANCE AND FEATURES OF FINANCIAL SUPPORT IN UKRAINE

An analysis of social insurance funds is provided in this article, which allowed the author to highlight a number of shortcomings of the current system of social insurance. It is concluded by the author that each of the four funds on the list of uses of funds is such that some or all of the criteria are not claims: targeting and the fact of loss of income.

Keywords: insurance, social security, insurance case, money funds, sources of formation.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним зі значимих інструментів соціальної політики держави є соціальне страхування – фундаментальна основа державної системи соціального захисту населення, що уможливорює матеріальне забезпечення і підтримку непрацездатних громадян за рахунок фондів, сформованих працездатними членами суспільства.

У науковій літературі із цього питання панує думка про те, що організаційні принципи соціального страхування визначаються національними, історичними, та політичними традиціями суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані з теоретичним та практичним функціонуванням системи державного соціального страхування, були й залишаються предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених, у тому числі: В.Г. Андріїва, В. Беверіджа, О.О. Берданової, О. фон Бісмарка, А.Г. Борщ, А. Вагнера, Н.М. Внукової, О.Є. Губар, А. Гоббі, М.Я. Дем'яненко, Ю.О. Лупенка, В.Й. Плиси, В.К. Рудика, П.Т. Саблука, Л.Д. Тулуша, О. Філіпса, Т.М. Федотової, С.І. Юрія та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження дієвості й ефективності соціального страхування. Для досягнення мети необхідно провести аналіз надходження і використання коштів за кожним із фондів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні найчастіше під соціальним страхуванням мається на увазі «загальнообов'язкове державне соціальне страхування у вигляді системи прав, обов'язків і гарантій, яке передбачає надання соціального захисту у вигляді матеріального забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом» [1]. Згідно із законодавством України про соціальне страхування, об'єктом соціального страхування є страховий випадок, у

разі настання якого у застрахованої особи виникає право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг. Залежно від страхового випадку в Україні визначено такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування: пенсійне страхування; у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; страхування на випадок безробіття; медичне страхування; інші види страхування, передбачені законом [1].

Відносини, що виникають за зазначеними видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, регулюються окремими законами, прийнятими відповідно до основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

Ефективність і дієвість соціального страхування напряму залежать від наявності і достатності коштів за кожним із грошових фондів.

Так, Пенсійний фонд України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через міністра соціальної політики. У межах своїх повноважень Пенсійний фонд здійснює керівництво та управління солідарною системою, провадить збір, акумуляцію та облік страхових внесків, призначає пенсії та підготує документи для її виплати, забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування та виплату пенсій, допомоги на поховання, здійснює контроль над цільовим використанням коштів Пенсійного фонду, вирішує питання, пов'язані з веденням обліку пенсійних активів застрахованих осіб на накопичувальних пенсійних рахунках, здійснює адміністративне управління Накопичувальним фондом та інші функції, передбачені Законом України від 09.07.2003 № 1058-ІУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і статутом Пенсійного фонду.

Відповідно до ст. 72 Закону, джерелами формування коштів Пенсійного фонду є: надходження від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спрямовуються на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у розмірах, визначених законом, окрім частини страхових внесків, що спрямовується до накопичувальної системи пенсійного страхування; інвестиційний дохід, який отримується від інвестування резерву коштів для покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду в майбутніх періодах; кошти державного бюджету та цільових фондів, що перераховуються до Пенсійного фонду у випадках, передбачених законодавством; кошти, сплачені виконавчій дирекції Пенсійного фонду за надання послуг з адміністрування Накопичувального фонду та послуг недержавним пенсійним фондам – суб'єктам другого рівня системи пенсійного забезпечення; суми від фінансових санкцій та пені за порушення встановленого порядку нарахування, обчислення і сплати страхових внесків та використання коштів Пенсійного фонду, а також суми адміністративних стягнень, накладених відповідно до закону на посадових осіб та громадян за ці порушення; благодійні внески юридичних та фізичних осіб; добровільні внески; інші надходження відповідно до законодавства.

Кошти Пенсійного фонду, відповідно до ст. 73 Закону, використовуються на: виплату пенсій; надання соціальних послуг; фінансування адміністративних витрат, пов'язаних із виконанням функцій, покладених на органи Пенсійного фонду; оплату послуг із виплати та доставки пенсій; формування резерву коштів Фонду [2].

За оперативними даними, до бюджету Пенсійного фонду України за січень-жовтень поточного року з усіх джерел фінансування надійшло 202,7 млрд. грн., з яких власні надходження становили 90,0 млрд. грн., що на 46,0 млрд. грн. менше порівняно з відповідним показником 2015 р. Із Державного бюджету України на фінансування пенсійних виплат надійшло 111,2 млрд. грн.

Протягом 10 місяців 2016 р. позики за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку не залучалися.

Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття створювався як правонаступник Фонду сприяння зайнятості населення для управління страхуванням на випадок безробіття, провадження збору та акумуляції

страхових внесків, надання фінансової допомоги працівникам, яким загрожує звільнення, контролю за використанням коштів, здійснення інших функцій згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [3] і статутом Фонду.

Фонд є централізованим цільовим фондом, некомерційною самоврядною структурою, що організовує свою діяльність за рахунок: страхових внесків страхувальників, роботодавців, застрахованих осіб, що сплачуються на умовах і в порядку, передбачених Законом та іншими законодавчими актами; асигнувань державного бюджету; сум фінансових санкцій за порушення встановленого порядку сплати страхових внесків та використання коштів Фонду, недотримання законодавства про зайнятість населення, а також сум адміністративних штрафів, накладених на посадових осіб та громадян за такі порушення; коштів служби зайнятості, отриманих від надання платних послуг підприємствам і організаціям; доходів, одержаних від тимчасово вільних коштів Фонду, у тому числі резерву коштів, на депозитному рахунку; благодійних внесків підприємств, установ, організацій та фізичних осіб; інших надходжень відповідно до законодавства України.

Основним джерелом коштів Фонду є збори на обов'язкове соціальне страхування на випадок безробіття. Доходи Фонду формуються, головним чином, за рахунок внесків роботодавців. Деяко менше коштів надходить унаслідок утримань із заробітної плати працівників. Незначними є надходження у вигляді асигнувань з державного бюджету та інших джерел. Мала частка надходжень із бюджету та інших джерел пояснюється тим, що Фонд є самодостатнім, хоча в кризових умовах ці надходження мають тенденцію до зростання.

Відповідно до чинного законодавства, кошти Фонду використовуються на виплату забезпечення та надання соціальних послуг щодо:

- професійної орієнтації населення, професійної підготовки та перепідготовки кадрів, підвищення їх кваліфікації;
- пошуку підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні, виплати допомоги з безробіття;
- надання інформаційних та консультаційних послуг, пов'язаних із працевлаштуванням;
- створення матеріально-технічної бази, інформаційно-обчислювальних центрів, центрів професійної орієнтації;

- відшкодування Пенсійному фонду України витрат, пов'язаних із достроковим виходом на пенсію працівників;

- фінансування витрат на утримання та забезпечення діяльності виконавчої дирекції Фонду та її робочих органів, управління Фондом, розвиток його матеріальної та інформаційної бази;

- профілактика настання страхових випадків;

- створення резерву коштів Фонду тощо.

Якщо аналізувати видаткову частину бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, то помітним є те, що найбільша частка коштів витрачається на фінансування матеріального забезпечення та соціальні послуги. Значною є питома вага витрат на утримання та забезпечення діяльності виконавчої дирекції, її робочих органів, управління Фондом; розвиток матеріальної та інформаційної бази Фонду; відшкодування Пенсійному фонду.

Оперативне розпорядження фінансовими ресурсами Фонду в межах затвердженого бюджету здійснює виконавча дирекція Фонду. Функції виконавчої дирекції покладені на органи державної служби зайнятості. Функції робочих органів виконавчої дирекції Фонду покладаються на центр зайнятості АР Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські, районні центри зайнятості [3].

Відповідальність за цільове спрямування та використання коштів несуть органи державної служби зайнятості.

У січні-березні 2017 р. порівняно з відповідним періодом 2016 р. досягнуто позитивної динаміки по основних напрямках діяльності Державної служби зайнятості. Кількість осіб, працевлаштованих за сприяння Державної служби зайнятості, зросла на 27 тис., або на 16%, та становила 199,3 тис. При цьому майже половина з них була працевлаштована оперативно до надання статусу безробітного. На нові робочі місця з компенсацією роботодавцю витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працевлаштовані 4,1 тис. безробітних, що на 37%, більше ніж у січні-березні 2016 р. Зокрема, 1,7 тис. осіб, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці та 2,4 тис. осіб, які працевлаштовані суб'єктами малого підприємства в пріоритетних видах економічної діяльності. Крім того, 59,2 тис. осіб були залучені до громадських та інших робіт тимчасового характеру. Кіль-

кість роботодавців, які співпрацювали із центрами зайнятості, збільшилася на 21% та становила 83 тис. Кількість вакансій у базі даних Державної служби зайнятості збільшилася на 27%, до 319 тис. од. Для забезпечення професійно-кваліфікаційного рівня шукачів роботи вимогам роботодавців, за сприяння Державної служби зайнятості понад 75 тис. безробітних проходили професійне навчання, що на 7% більше, ніж у відповідному періоді 2016 р. Зокрема, кількість безробітних, які навчалися у центрах професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, зросла на 17% та становила майже 20 тис. Завдяки підвищенню результативності роботи щодо сприяння працевлаштуванню громадян кількість безробітних станом на 1 квітня 2017 р. порівняно з відповідною датою 2016 р. скоротилася на 13% (на 61 тис.) та становила 407 тис. Серед безробітних, зареєстрованих у Державній службі зайнятості станом на 1 квітня 2017 р., чверть безробітних раніше працювала у сільському, лісовому та рибному господарстві; 17% були зайняті у державному управлінні, обороні, обов'язковому соціальному страхуванні; кожний сьомий із числа безробітних раніше працював у торгівлі та ремонті або у переробній та добувній промисловості. Як й у минулі роки, за пошуком роботи до Державної служби зайнятості найчастіше звертаються громадяни із вищою освітою. Так, 42% зареєстрованих безробітних мали вищу освіту, 37% – професійно-технічну, кожен п'ятий – загальну середню освіту. За професійними групами серед зареєстрованих безробітних переважають законодавці, державні службовці, керівники, робітники з обслуговування, експлуатації машин та працівники сфери торгівлі та послуг. На 1 квітня 2017 р. кількість вакансій, заявлених роботодавцями до Державної служби зайнятості порівняно з відповідною датою минулого року зросла наполовину та становила понад 73 тис. од. Окрім того, у базі даних служби зайнятості містилася інформація про 36 тис. пропозицій роботи, отриманих з інших джерел. За видами економічної діяльності більшість вакансій налічується у сільському, лісовому та рибному господарстві (22%), на підприємствах переробної та добувної промисловості (20%), торгівлі та ремонту автотранспорту (16%). За професійними групами найбільший попит роботодавців спостерігається на робітників з обслуговування устаткування та машин (24%), а також на кваліфікованих робітників з інструментом (18%). Завдяки зростанню кіль-

кості вакансій та скороченню кількості зареєстрованих безробітних суттєво знизився дисбаланс між попитом та пропозицією на ринку праці. Станом на 1 квітня 2017 р. на одне вільне робоче місце претендували шість безробітних (станом на відповідну дату 2016 р. – дев'ять осіб).

Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання є єдиним видом загальнообов'язкового державного соціального страхування, що не передбачає сплати страхових внесків найманими працівниками. Кошти Фонду формуються виключно за рахунок страхових внесків роботодавців. Фонд є некомерційною самоврядною організацією, що діє на підставі затвердженого його правлінням статуту та забезпечує соціальний захист, охорону життя та здоров'я громадян у процесі їх трудової діяльності.

Формування бюджету Фонду соціального страхування від нещасних випадків здійснюється за рахунок: внесків роботодавців (для підприємств – із віднесенням на валові витрати виробництва, для бюджетних установ та організацій – з асигнувань, виділених на їх утримання та забезпечення); капіталізованих платежів у разі ліквідації страхувальників; доходу, одержаного від тимчасово вільних коштів Фонду на депозитних рахунках; коштів, одержаних від стягнення відповідно до законодавства штрафів і пені з підприємств і працівників, винних у порушенні вимог нормативних актів з охорони праці; добровільних внесків та інших надходжень, отримання яких не суперечить чинному законодавству.

За рахунок коштів Фонду здійснюється:

1) фінансування заходів, спрямованих на виконання Фондом покладених на нього завдань, а саме: своєчасне та в повному обсязі відшкодування збитків, заподіяних працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або в разі його смерті; організація поховання померлого, відшкодування вартості пов'язаних із цим ритуальних послуг; сприяння створенню умов для своєчасного надання кваліфікованої першої невідкладної допомоги у разі настання нещасного випадку, швидкої допомоги у разі потреби його госпіталізації, ранньої діагностики професійного захворювання; організація ефективного лікування потерпілого для якнайшвидшого відновлення здоров'я застрахованого; сплата за потерпілого внесків на медичне та пенсійне страхування; організація робочих місць для інвалідів самостійно або разом з органами

виконавчої влади та місцевого самоврядування; інші заходи згідно з чинним законодавством;

2) створення резерву коштів Фонду для забезпечення стабільного та безперервного функціонування;

3) покриття витрат Фонду, пов'язаних зі здійсненням ним його функціональних повноважень.

Для повного та своєчасного виконання обов'язків Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України щодо здійснення соціальних послуг та виплат, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» [4], Фонд переведений на казначейське обслуговування.

Станом на 1 січня 2017 р. кількість страхувальників у Фонді становила

3 103 690 осіб, із них: юридичних осіб – 1 189 835, фізичних осіб – 1 913 729, добровільно застрахованих осіб – 126.

Доходи Фонду з урахуванням залишку коштів на початок 2016 р. були заплановані в сумі 7 930,9 млн. грн., фактично надійшло – 7 502,8 млн. грн., що становить 94,6% до планового показника.

У 2016 р. поточні надходження до Фонду становили 6 912,4 млн. грн., або 94,2% від плану на цей період, у тому числі внески страхувальників – 6 868,8 млн. грн. Невиконання плану пов'язано з тим, що, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 870 «Про внесення зміни у додаток до Постанови Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 675», починаючи з 14 грудня 2016 р. частка єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві надходить до Фонду соціального страхування України.

Видатки Фонду в 2016 р. становили 6 293,9 млн. грн., що становить 100,0% до показників, передбачених тимчасовими кошторисами на 2016 р.

У 2016 р. на заходи з профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань використано 4,5 млн. грн.

Робочими органами виконавчої дирекції Фонду зареєстровано 4 766 (із них 364 – смертельно) потерпілих від нещасних випадків на виробництві, на яких складено акти за формою Н-1. У тому числі складено 4 369 (із

них смертельно – 270) актів за формою Н-1 на випадки, що сталися, і розслідування яких закінчилося у звітному періоді, та 397 (із них смертельно – 94) актів на випадки, що сталися у минулих роках, а акти на них складені у звітному періоді.

У 2016 р. порівняно з 2015 р. кількість страхових нещасних випадків збільшилася на 3,8% (з 4 592 до 4 766), кількість смертельно травмованих осіб зросла на 1,1% (з 360 до 364).

Серед причин нещасних випадків переважають організаційні – 65,1% (3 103). Через психофізіологічні причини сталося 22,8% (1 088) нещасних випадків, а через технічні причини – 12,1% (575).

Кількість професійних захворювань у 2016 р. відносно попереднього зменшилася на 9,1%, або на 161 захворювання (з 1 764 до 1 603).

Протягом 2016 р. кількість потерпілих від нещасного випадку на виробництві (членів їх сімей), що отримували страхові виплати, становила 218 474 особи (у тому числі 51 299 внутрішньо переміщених осіб), що на 12 397 осіб менше, ніж в 2015 р. При цьому станом на 01.01.2017 кількість потерпілих (членів їх сімей), які перебувають на обліку у Фонді, становить 211 008 осіб (у тому числі 44 663 внутрішньо переміщених осіб).

У 2016 р. Фондом виплачено страхових виплат потерпілим на загальну суму 5 509,2 млн. грн., що на 810,1 млн. грн., або на 12,8%, менше, ніж у 2015 р.

У структурі страхових виплат, проведених у 2016 р., основна частина припадає на щомісячні страхові виплати – 5 319,0 млн. грн. (96,5%) та одноразову допомогу – 118,8 млн. грн. (2,2%).

Щомісячна грошова сума в разі часткової чи повної втрати працездатності, що компенсує відповідну частину втраченого заробітку потерпілого, у 2016 р. становила 5 082,5 млн. грн., що на 643,1 млн. грн., або на 11,1%, менше порівняно з минулим роком. Середньомісячний розмір призначеної виплати становив 2 057,5 грн., що на 242,8 грн., або на 13,4%, перевищує показник 2015 р. Чисельність потерпілих, які отримують цей вид виплати, станом на 01.01.2017 порівняно з минулим роком зменшилася на 4,7% і становить 200 104 особи.

У 2016 р. виплачено 55,2 млн. грн. одноразової допомоги в разі стійкої втрати професійної працездатності потерпілому, що на 101,3 млн. грн., або на 64,7%, менше порівняно з минулим роком. Зазначена допомога

протягом звітнього року була призначена 3 332 потерпілим, що порівняно з попереднім звітним періодом менше на 741 особу, або на 18,2%. Виплата одноразової допомоги в разі стійкої втрати професійної працездатності в середньому на одного потерпілого в 2016 р. призначалася у розмірі 10,2 тис. грн., що на 10,8 тис. грн., або на 51,6%, менше порівняно з минулим роком.

Також упродовж 2016 р. проведено відшкодування допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю до відновлення працездатності або встановлення інвалідності 8 970 потерпілим на суму 69,9 млн. грн. Середній розмір допомоги становив 7,8 тис. грн., що на 17,6% більше порівняно з 2015 р.

У 2016 р. Фонд проводив виплату щомісячних страхових сум 1 568 потерпілим, що проживають за межами України в країнах, з якими укладено міжнародну угоду та передбачено здійснення страхових виплат і надання соціальних послуг. Цим потерпілим за 2016 р. було виплачено 34,5 млн. грн. Найбільша кількість потерпілих (членів їх сімей) – 1 367 осіб, або 87,2% від загальної кількості осіб, які виїхали за межі України, проживають у Російській Федерації, у Республіці Білорусь – 141 особа, або 9,0%, у Республіці Молдова – 17 осіб, або 1,1%.

Відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» та Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1078, у 2016 р. було проведено індексацію грошових доходів, що значною мірою вплинуло на зростання середнього розміру щомісячних страхових виплат потерпілим (членам їх сімей). Сума індексації становила 607,3 млн. грн., що на 38,3% більше, ніж у 2015 р. Із цієї суми 570,2 млн. грн., або 93,9%, виплачено потерпілим та 37,1 млн. грн., або 6,1%, – особам, які мають право на страхові виплати в разі смерті потерпілого.

Видатки з перерахування коштів на страхові виплати потерпілим на виробництві в 2016 р. становили 23,8 млн. грн., або 100% від запланованих видатків.

Інші видатки страхової діяльності за звітний період становили 11,8 млн. грн., або 99,9% від показників, передбачених тимчасовими кошторисами на 2016 р.

На адміністративно-господарські видатки виконавчої дирекції Фонду та її робочих органів у 2016 р. використано 382,9 млн. грн., що становить 100% від показників, передбаче-

них тимчасовими кошторисами на 2016 р., та 93,3% – порівняно з кошторисними призначеннями на зазначені цілі в 2015 р. (410,3 млн. грн.). На кінець 2016 р. залишок коштів становив 1208,9 млн. грн.

28 грудня 2014 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 77, яким у новій редакції викладено Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Зокрема, цим Законом визначено об'єднати Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, створивши натомість Фонд соціального страхування України.

Висновки з цього дослідження. Автор статті підтримує думку багатьох економістів про те, що чинна система соціального страхування України має низку значних недоліків. До функцій страховика, органічно притаманних системі, додаються інші, надлишкові функції. Донині такі функції, з одного боку, обтяжують функціонування системи, роблять її занадто громіздкою, а з іншого – створюють підґрунтя для нецільового використання коштів та різного роду зловживань. Проте головною вадою є збереження нестрахових принципів, у тому числі існування виплат нестрахового характеру. Одним із принципів загальнообов'язкового страхування є цільове використання коштів. Отже, головною статтею видатків Фондів повинні бути страхові виплати, які апіорі є адресними, тобто на користь конкретної застрахованої особи, для якої страховий ризик матеріалізувався в страховий випадок.

До того ж, виходячи з економічної сутності соціального страхування, страховий випадок не повинен бути наслідком погіршення добробуту громадян, пов'язаний з їх життям, здоров'ям та працездатністю, тому обов'язковими атрибутами страхових виплат мають бути адресний характер та втрата громадянами доходів. Натомість ознаками нестрахових виплат є безадресний характер та відсутність прямого зв'язку з утратою громадянином доходів.

Отже, кожний із чотирьох фондів у переліку напрямів використання коштів має такі, що частково чи повністю не відповідають критеріям страхових виплат: адресності та факту втрати доходу. У контексті необхідності оста-

точного запровадження страхового принципу щодо доцільності збереження цих напрямів у в соціальному страхуванні постає питання статутній діяльності фондів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України станом на 35 квітня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України № 1058-ІУ станом на 5 травня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України станом на 10 травня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності : Закон України станом на 21 травня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.